

انقلاب

راهنمای رمان‌های ماندگار

نخل و نارنج

«نخل و نارنج» نخستین رمان وحید یامین‌پور است که از سوی انتشارات جمکران منتشر شده و تا به امروز بیش از پنجاه بار تجدید چاپ شده است. این رمان درباره زندگی شیخ مرتضی انصاری و حوادث و اتفاقات مهم دوره زندگی ایشان است. شیخ مرتضی انصاری از فقهای شناخته‌شده و به‌نام فقه شیعیه است که شاگردان ممتاز و بزرگی را تربیت کرده که از مشهورترین ایشان می‌توان به میرزا محمدحسن شیرازی، که فتوای تحریم تنباکورا صادر کرد، اشاره کرد. نویسنده تلاش کرده است لحن و دیالوگ‌ها را با دوره زندگی ایشان مطابقت دهد. اثر حالتی داستانی دارد و حول زندگی شیخ انصاری روایت می‌شود. نویسنده در این رمان، جز زندگی شیخ انصاری و تاریخ علمای شیعه، به موضوعات دیگر از جمله جنگ‌های ایران و روس، حضور انگلستان در ایران و دوران امپراتوری عثمانی پرداخته است.

برشی از کتاب:

بازار نجف از هفت شاخه به حرم منتهی می‌شد و آن راهی که مرتضی می‌آمد، از سمت شرق و در مقابل ایوان طلا به حرم می‌رسید. چند نفر با لباس‌های بلند عربی در حال بازگشت از نماز جماعت ظهر و عصر بودند. از اقامه نماز چیزی نگذشته بود و هنوز خادمان حرم درها را نبسته بودند. مرتضی نعلینش را بیرون حرم از پا درآورد و به سمت درگار چوبی رفت. نعلینی که به زردی می‌زد، فرسوده‌تر از آن بود که کسی را به طمع بیندازد. درگاه را بوسید و گونه راستش را روی زمین گذاشت که ناگهان موجی از دل‌تنگی آمیخته با اشتیاق توفید و چشم‌ها را به اشک نشاناند. در برابر ایوان طلا ایستاد تا اذن دخول بخواند، ولی پیش از آن دوست داشت بار دیگر تمام زوایای حرم را با دقت ببیند و به خاطر بسپارد.

حرم با طلاکاری‌های جدید شاه قاجار و ضریح نقره‌ای که چندی پیش نصب کرده بودند، به کلی با گذشته‌اش فرق کرده بود. دو گلدسته در اطراف ایوان به‌تازگی به دستور فتحعلی‌شاه طلاکاری شده بودند و شبستان اصلی حرم با زیلوهایی با نقش چهارگوش و لوزی از جلوی ایوان تا کنار ضریح مفروش شده بود. حرم خالی از زائر و نمازگزار بود و جز گفت‌وگوی مبهم خادمان در شبستان‌های اطراف صدایی شنیده نمی‌شد. مرتضی با قدم‌های کوتاه خود را به ضریح رساند؛ دست‌هایش را در پنجره‌های نقره‌ای آن گره کرد و پیشانی را بر آن تکیه داد. آن رؤیای ملکوتی را به یاد آورد و تمام وجودش از خاطره شنیدن صدای امیرالمومنین مشتعل شد...

جای بهتری برای زیستن

وحید یامین‌پور در **ارتداد تاریخ را می‌شکند تا نشان دهد اگر انقلاب نمی‌شد، چه می‌شد؟**

زینب آزاد

روزنامه‌نگار و منتقد

مخاطبان را افزایش دهد. او ژانر «تاریخ جایگزین» را برای ارتداد انتخاب کرده و تاریخ جایگزین؛ یعنی نوشتن درباره اتفاقی تاریخی، اگر به گونه‌ای دیگر رخ می‌داد یا اصلاح نمی‌داد.

داستان در «ارتداد»، از اوج شروع شده و خواننده از شنیدن خبری شوکه می‌شود، یامین‌پور مخاطب را به بیست‌ودو بهمن ۱۳۵۷ برده اما نه آن بیست‌ودو بهمنی که انقلاب پیروز شد؛ بلکه یک بیست‌ودو بهمن سیاه و خون‌آلود؛ بیست‌ودو بهمنی که رنگ‌وبویی از پیروزی ندارد و سیاه‌تر از هفده شهریور ۵۷ است. داستان «ارتداد» با یک شوک شروع می‌شود، به این صورت که در دوازده بهمن ۵۷ که امام وارد ایران می‌شود مسیر نهضت به گونه‌ای پیش می‌رود که انقلاب در بیست‌ودو بهمن به پیروزی نمی‌رسد. در خلال داستان متوجه شک و تردید بسیاری از مبارزین می‌شویم و این اتفاق مسیر مبارزه را تغییر می‌دهد و تعدادی به اصطلاح حواریون هم از مسیر خارج می‌شوند.

شنیدن همین قصه، هم جذاب است و هم تصور نکردنی. مخاطب در جای‌جای کتاب خودش را در خیابان‌های تهران تصور می‌کند؛ آن هم در شرایطی که هنوز ۱۰ روز از جشن عمومی ورود امام به میهن نگذشته و حالا همه ایران عزادار شده‌اند. مردم تمام امید خود را نابودشده می‌بینند و شیرینی پیروزی در کام آنها تلخ شده

است. راوی قصه، مرد عاشقی است که عاشقانه‌های زندگی‌اش در دل این تاریخ معکوس رقم می‌خورد و حالا در جایی از تاریخ ایستاده که هیچ‌گاه رخ نداده است، اما به ما نهیب می‌زند که ممکن بود امروز در جایی شبیه آنجا که او قرار گرفته، ایستاده بودیم.

«ارتداد» نوشته وحید یامین‌پور همه‌اش سیاسی است، اما با ماجرای عاشقانه گره خورده است. نویسنده در این رمان به خواننده نهیب می‌زند که متوجه شود کجای جهانش ایستاده است. از طرفی در پی آن است که خواننده خود پی ببرد که نسبت به آرمان‌های انقلاب و رهبر، کجا ایستاده است! او «ارتداد» را در سه بخش «حیرت»، «ارتداد» و «رجعت» نوشته است و همه فصل‌ها هم با عنوانشان عجین شده‌اند. نویسنده برخلاف دیگر آثارش ترجیح داده است که درباره این اثر صحبت نکند و اجازه بدهد که خواننده خود به هدف کتاب پی ببرد.

اگر بخواهیم انصاف را در نقد کتاب رعایت کنیم، باید دو نکته را در مورد کتاب را مورد بررسی قرار بدیم: اول اینکه محتوا و ایده رمان تازه است؛ هر چند در این ژانر و موضوع، در ادبیات جهان آثار درخشانی خلق شده است، اما نمونه میهنی‌ای از آن نداریم. علاوه بر اینکه مخاطب با یک ژانر جدید مواجه می‌شود و تصور می‌کند که واقعا اگر سال ۱۳۵۷ امام خمینی